

Душан ПЛЕНЧА
Институт за новију историју Србије
Београд

ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА КАКВА НАМ ТРЕБА

**Драгољуб Петровић, *Од народног фронта до једнопартијског система,*
Институт за новију историју Србије, Београд 1997.**

Егзалтација милитантног национализма, опхрвана митском победничком психозом и анимализирајућом ксенофобијом, темељно су угрозили акрибијски приступ научног истраживања у савременој историји. Једноставно, "Magistra Vitae" није више "учитељица живота", већ компендиј и регелман ратоборног шовинизма - борбеног политичког итредикта према неистомишљеницима и припадницима других народа и других конфесија. У тој лудој хипокризији духа, када је "научно" лицемерство као полиомијелитис парализовало плућа историје и зауставило дисање људског процеса, монографија **ОД НАРОДНОГ ФРОНТА ДО ЈЕДНОПАРТИЈСКОГ СИСТЕМА** (Институт за новију историју Србије, Београд 1997) др Драгољуба Петровића једноставно делује као научни, културни и духовни сакрамент.

Др Драгољуб Петровић, образовањем историчар и правник, није непознат нашој друштвеној јавности. До сада је објавио научне монографије (*Конституисање федералне Србије, Југославија, социјализам и светски поредак, Народноослободилачка фронта у Србији, Сарадња антифашистичког покрета у Србији и Бугарској, итд.*) и више студија, односно расправа из области историје и државно-правне историје двадесетог века. Добитник је награда "Четврти јул" (1989) и "Драгојло Дудић" (два пута).

Објављено је више његових научних радова на неколико страних језика. Припадајући јавним културним радницима *sui generis* ("своје врсте"), Петровиће је, са разноврсним аутентичним и критичким написима широке лепезе друштвено-политичке проблематике, снажно присутан у нашем разноврсном политичком штиву, било да је реч о оном експонираном у јавним медијима или у стручној литератури (часописима). Управо због те субјективне вредности за науку и публицистику његових дискурзивних

парадигма, дужни смо, овог пута, дати осврт на Петровићево последње објављено дело *ОД НАРОДНОГ ФРОНТА ДО ЈЕДНОПАРТИЈСКОГ СИСТЕМА*.

Поштујући генетички метод проучавања и анализе одређених друштвених збивања (темата), Петровић осликава Народни фронт од његове појаве у устанку народа Србије (1941) као "покрета без организацијских облика", преко изградње јединствене организацијске структуре, утемељене на доследном поштовању политичког плурализма, до "испуштања историјске шансе" инаугурацијом Народног фронта у једнопартијски систем. Такав приступ научном истраживању, Петровић види у чињеници да је Народни фронт "на тлу Србије одсликавао развој читаве наше средине, српско-југословенске, у време рата, потом и кроз утемељење једног историјски новог политичког и друштвеног система".

Неоспорно, метод и начин Петровићевог истраживања "Народног фронта као општеполитичке асоцијације", која је од своје широке, демократске платформе у суровим ратним приликама, у мирнодопским условима преузела монополистичку улогу, као предуслова стварања једнопартијског система, утемељена на познатим коминтерновским премисама "јединства мисли и акције", односно на "диктатури пролетаријата" (аутократији владајуће структуре) потврдио је да је на тај начин испуштена "историјска шанса" и доведена у питање "историјска улога" Народног фронта, упркос чињеници да је, у условима Другог светског рата, као значајна, прогресивна и на демократским начелима (грађанским правима) стварана општенародна масовна организација, одиграо одлучујућу улогу у мобилисању и обједињавању свих друштвених структура и свих народа и народности на платформи народноослободилачке борбе против окупатора, да би се трансформисао у "режимску установу задржавши извесна прогресивна стремљења".

Утицај Москве на трансформацију Народног фронта у јединствену организацију, безрезервно у служби Комунистичке партије, посебно је радикализован после оштре критике Кремља Декларације Привремене владе ДФЈ (9. марта 1945) због њене "буржоаско-демократске мимикрије" и неизјашњавања за безрезервно приближавање славенским земљама "које треба да буду спремне за даљну борбу против нових покушаја агресије".

Прихватањем "добронамерне критике" Москве, а потом Уговором о пријатељству, узајамној помоћи и послератној сарадњи, закљученим 11. априла 1945. године између СССР и ДФЈ, а под геслом "све за социјалистичку, непосредну, народну демократију", окончана је "народноослободилачка демократија" на просторима оновремене Југославије, па су на политичку сцену ступили нови односи, усмерени на гашење политичких партија, чије се време, сматрало прошлим: "Комунистички прваци су током 1945. на највишим скуповима говорили о диктатури над мањином, свргнутом буржоазијом и остацима старог режима". Међутим, та "читава теза била је

апсурдна" - пише Драгољуб Петровић - јер "како је време одмицало било је све очигледно да је наведени концепт нереалан".

Неоспорно, Петровић је апсолутно у праву када тврди да је "испуштена историјска шанса" у правцу аутоктоног демократског развитка, заснована на друштвеној правди, социјалној сигурности, националној равноправности, верској толеранцији, политичком плурализму и свеукупној слободи свих грађана, па ће резултати деловања (и дела) Народног фронта у целини остати само у историји.